

ΜΑΘΗΜΑ: Ελληνική Γλώσσα (Νεοελληνική Γλώσσα και Λογοτεχνία)

ΤΑΞΗ: Α΄ Λυκείου Ημερήσιου και Εσπερινού ΓΕΛ

Κείμενο 1

Η ενδυμασία και η σημασία της για τον άνθρωπο

Το παρακάτω κείμενο έχει αντληθεί από το σχολικό βιβλίο της Οικιακής Οικονομίας Γυμνασίου (2012), με τίτλο Η ενδυμασία και η σημασία της για τον άνθρωπο, σσ. 90-91. Υπ. ΠΔΒΜΘ, «Διόφαντος» ΙΤΥ και Εκδ. (διασκευή).

Η ενδυμασία αποτελείται από κάθε τι με το οποίο ο άνθρωπος καλύπτει και στολίζει το σώμα του. Περιλαμβάνει δηλαδή τα ρούχα και τα συμπληρώματά τους (αξεσουάρ), όπως είναι τα παπούτσια, οι τσάντες, τα καπέλα, τα γάντια και άλλα. Σ' αυτήν περιλαμβάνονται επίσης τα κοσμήματα, το μακιγιάζ, ακόμα και το χτένισμα.

Η ενδυμασία έχει πολύ μεγάλη σημασία στη ζωή του ανθρώπου. Καταρχάς, είναι απαραίτητη για την υγεία, γιατί προστατεύει το σώμα από τις άσχημες καιρικές συνθήκες. Όμως, συνδέεται και με τον χαρακτήρα του ανθρώπου. Καθένας διαλέγει τον τρόπο με τον οποίο ντύνεται ανάλογα με την προσωπικότητά του. Ακόμη, υπάρχει αλληλεπίδραση μεταξύ ενδυμασίας και ανθρώπινης συμπεριφοράς. Γι' αυτό, όταν κάποιος θέλει να κάνει μια σημαντική αλλαγή στη ζωή του, φροντίζει να αλλάξει το ντύσιμό του προς το καλύτερο. Εκφράζει μ' αυτόν τον τρόπο τη διάθεσή του για αλλαγή και βελτίωση του εαυτού του. Εξάλλου, όταν κάποιος είναι ωραία ντυμένος, νιώθει μεγαλύτερη αυτοπεποίθηση, γεγονός που αντανακλάται στη συμπεριφορά του. Τέλος, τα χρώματα που διαλέγει ο άνθρωπος για το ντύσιμό του όχι μόνο αποκαλύπτουν την προσωπικότητά του, αλλά επιδρούν και στη διάθεσή του.

Η ενδυμασία μπορεί να δηλώνει την κοινωνική τάξη ενός ανθρώπου και τον ρόλο του μέσα σ' αυτήν (π.χ. οι ειδικές βασιλικές ενδυμασίες), κάτι που συνέβαινε ιδιαίτερα στο παρελθόν. Επιπλέον, φανερώνει το φύλο του ανθρώπου. Για παράδειγμα, στον δυτικό πολιτισμό το φόρεμα αποτελούσε το χαρακτηριστικό γυναικείο ρούχο και τα παντελόνια το αντίστοιχο αντρικό. Η ενδυμασία μπορεί, επίσης, να δείχνει την ηλικία, όπως συνέβαινε με τα κοντά παντελόνια που παλαιότερα τα φορούσαν μόνο τα μικρά αγόρια. Σε ορισμένες περιπτώσεις τα ρούχα, ιδίως οι στολές, φανερώνουν το επάγγελμα ενός ατόμου. Άλλες φορές, η ενδυμασία δηλώνει την εθνικότητα (π.χ. οι χαρακτηριστικές εθνικές ενδυμασίες), τη θρησκεία (π.χ. το μαντήλι που καλύπτει συχνά το πρόσωπο των μουσουλμάνων γυναικών) ή την ιδεολογία του ανθρώπου (π.χ. το ντύσιμο των χίπις).

Ένα ιδιαίτερο χαρακτηριστικό της ενδυμασίας αποτελεί η μόδα. Μόδα είναι οι αλλαγές στον τρόπο ντυσίματος που χαρακτηρίζουν μια χρονική περίοδο. Οι αλλαγές της μόδας εξαρτώνται από τις κοινωνικές και οικονομικές συνθήκες, από τις αισθητικές αντιλήψεις κάθε περιόδου, καθώς και

από την εξέλιξη της τεχνολογίας. Σήμερα η μόδα καθορίζεται κυρίως από τις επιχειρήσεις που ασχολούνται με την ενδυμασία.

Σε γενικές γραμμές, η ενδυμασία αποτελεί ένα είδος κώδικα επικοινωνίας. Είναι μια σιωπηλή γλώσσα που φανερώνει πολλά, όχι μόνο για τα άτομα, αλλά και για το κοινωνικό σύνολο και το πολιτισμικό περιβάλλον στο οποίο αυτά ζουν.

Κείμενο 2

Γιασμίνα Χάντρα¹ (1955 –)

Τα χελιδόνια της Καμπούλ² (απόσπασμα)

Στην Καμπούλ, πρωτεύουσα του Αφγανιστάν, ο Μοσέν και η Ζαϊρά, ζευγάρι με πανεπιστημιακή μόρφωση και παντρεμένοι από έρωτα, αναγκάζονται να εγκαταλείψουν τις καριέρες τους κάτω από το ασφυκτικό περιβάλλον που έχει διαμορφώσει η τυραννία των Ταλιμπάν. Στο απόσπασμα που ακολουθεί, η Ζαϊρά αρνείται την πρόταση του Μοσέν να βγουν μια βόλτα στην πόλη φορώντας το τσαντόρ.

[...]

Η Ζαϊρά νεύει αρνητικά:

-Δεν θέλω να γυρίσω με βαριά καρδιά, Μοσέν. Θα χαλάσω άσκοπα τη μέρα μου μ' ό,τι υπάρχει στο δρόμο. Δεν μπορώ να περάσω μπροστά από κάτι φριχτό και να κάνω σαν να μη συμβαίνει τίποτα. Κι από την άλλη, αρνούμαι να φορέσω το τσαντόρ³. Απ' όλα τα σαμάρια, είναι το πιο εξευτελιστικό. Ο χιτώνας του Νέσσου δεν θα 'βλαπτε την αξιοπρέπειά μου περισσότερο απ' αυτό το ολέθριο, γελοίο ντύσιμο, που με καταντά πράγμα, σβήνοντας το πρόσωπό μου και δημεύοντας την ταυτότητά μου. Εδώ, τουλάχιστον, είμαι στο σπίτι μου, Ζαϊρά, γυναίκα του Μοσέν Ραμάτ, τριάντα δύο χρόνων, μια δικαστίνα που ο σκοταδισμός⁴ τής στέρησε τη δουλειά δίχως αποζημίωση ή δίκη [...] Μ' αυτό το

¹ Ο Αλγερινός Μοχάμεντ Μουλεσεχούλ, ενώ ήταν ήδη αξιωματικός του στρατού, άρχισε να δημοσιεύει κείμενα με το γυναικείο ψευδώνυμο Γιασμίνα Χάντρα. Αργότερα, κάτω από την πίεση του στρατιωτικού κατεστημένου και της συντηρητικής πολιτικής κατάστασης στη χώρα του, αποχώρησε από τον στρατό, για να μετακομίσει στη νότια Γαλλία, όπου ζει μέχρι και σήμερα.

² Το μυθιστόρημα μεταφέρθηκε στις κινηματογραφικές οθόνες (animation–επίσημη συμμετοχή στο Φεστιβάλ Καννών 2019, υποψήφιο για καλύτερη ταινία κινούμενων σχεδίων στα Βραβεία της Ευρωπαϊκής Ακαδημίας Κινηματογράφου 2019).

³ Φαρδύ μακρύ ρούχο, το οποίο φορούν σε δημόσιους χώρους σε μερικές μουσουλμανικές χώρες οι γυναίκες πάνω από τα υπόλοιπα ρούχα τους, για να καλύψουν το κεφάλι και το σώμα τους

⁴ Η τάση για αντίδραση σε κάθε προσπάθεια εκσυγχρονισμού και προόδου στον χώρο της παιδείας και του πολιτισμού

καταραμένο πέπλο, δεν είμαι ούτε άνθρωπος ούτε ζώο, μονάχα κάτι προσβλητικό ή επονείδιστο⁵, που πρέπει να το κρύβουμε σαν αναπηρία. Είναι πολύ σκληρό για να τ' αντέξω. Ιδιαίτερα για μια πρώην δικηγόρο, αγωνίστρια για το γυναικείο ζήτημα. Σε παρακαλώ, μη σκεφτείς πως κάνω νάζια. Δυστυχώς, καλύτερα να 'κανα! Μου λείπει το κουράγιο. Μη μου ζητάς ν' απαρνηθώ το όνομά μου, τα χαρακτηριστικά μου, το χρώμα των ματιών μου, το σχήμα των χειλιών μου, για μια βόλτα μες στη μιζέρια και την κατάθλιψη· μη μου ζητάς να 'μαι λιγότερο από σκιά, μια ανώνυμη φορεσιά που θροΐζει καταμεσής ενός εχθρικού κόσμου.

Τα χελιδόνια της Καμπούλ, μτφ. Ζ. Μπιενκούρ – Μ. Μακρόπουλος, Αθήνα: Καστανιώτης, 2004, σσ. 63 – 65.

ΘΕΜΑΤΑ

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Τι φανερώνει η ενδυμασία σύμφωνα με τον συγγραφέα του Κειμένου 1 (50 – 60 λέξεις);

Μονάδες 10

2^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Ποιος είναι ο βασικός ισχυρισμός του συγγραφέα στη δεύτερη παράγραφο του Κειμένου 1 (μονάδες 5); Πώς ο τρόπος που επιλέγει να αναπτύξει τη συγκεκριμένη παράγραφο συμβάλλει στην ενίσχυση αυτού του ισχυρισμού (μονάδες 5);

Μονάδες 10

3^ο υποερώτημα (μονάδες 15)

«Είναι μια σιωπηλή γλώσσα που φανερώνει πολλά, όχι μόνο για τα άτομα, αλλά και για το κοινωνικό σύνολο και το πολιτισμικό περιβάλλον στο οποίο αυτά ζουν»: Στην παραπάνω περίοδο λόγου του Κειμένου 1 η υπογραμμισμένη λέξη λειτουργεί ως περιγραφικό επίθετο ή εκφράζει και σχόλιο (μονάδες 3); Ποια λειτουργία της γλώσσας εντοπίζεις, την κυριολεκτική ή τη μεταφορική (μονάδες 2); Γιατί, κατά τη γνώμη σου, επιλέγεται αυτή η λειτουργία; Ποια σχέση έχει με το περιεχόμενο του κειμένου και την πρόθεση των συντακτών του (μονάδες 10);

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

⁵ ντροπιαστικό

Λαμβάνοντας υπόψη το περιεχόμενο του Κειμένου 2 να αναπτύξεις τον προβληματισμό που δημιουργείται σε αυτό για τη θέση της γυναίκας σε ορισμένες κοινωνίες και τη στάση σου απέναντι σε αυτή την κατάσταση (80-200 λέξεις).

Μονάδες 15